

STUDIJNÍ MATERIÁLY K PŘEDMĚTU TEORIE ARCHITEKTURY A PSYCHOLOGIE

OBSAH

1. Pro studium TEORIE ARCHITEKTURY A PSYCHOLOGIE doporučujeme...
2. Referenční text na dvě strany
3. Obvykle přednášená témata
4. Doporučená literatura KP
5. Doporučená literatura PH
6. Okruhy témat (možné otázky ke zkoušce)
7. Průběh zkoušky

1. Pro studium TEORIE ARCHITEKTURY A PSYCHOLOGIE důrazně doporučujeme:

- **Studijní materiály** od pana prof. Petra Hruši a Dr. Kláry Palánové vyvěšené v LMS.VSB.CZ a na webu katedry architektury, FAST, VŠB-TUO
- **Četbu doporučené literatury** (dále i viz bod 4 a 5). Na vámi přečtenou literaturu se budeme ptát při zkoušce. Předpokládá se četba min. 3 knih. Knihy doporučované zároveň v jiných předmětech nebudou brány jako relevantní, tedy za tento předmět je nelze uplatnit:

Především autory:

Heidegger Martin
Scruton Roger
Panofsky Erwin
Aristoteles
Erich Fromm
Hans Jonas
Karsten Harries
Bruno Zevi
Christian Norberg Schulz

2. K úspěšnému absolvování předmětu vypracujte **REFERENČNÍ TEXT (2 strany textu, ani ne více, ani ne méně) na následující témata (vyber z témat)**

JEDNO TÉMA MŮŽE MÍT MAX 1 STUDENT – ZAJISTĚTE MEZI SEBOU VE SKUPINĚ, PROJDĚTE SI JIŽ ZPRACOVANÁ TÉMATA VYVĚŠENÁ NA WEBU KATEDRY ARCHITEKTURY, TA DOPLŇTE, NEBO ZPRACUJTE TA, KTERÁ DOSUD ZPRACOVANÁ NEBYLA, INFORMACE NEDUBLUJTE, TZN. NEUVÁDĚJTE INFORMACE JIŽ UVEDENÉ NA WEBU OD JINÝCH STUDENTŮ

DO DVOU TÝDNŮ OD ZAČÁTKU SEMESTRU MI POŠLETE SEZNAM STUDENTŮ S VYBRANÝMI TÉMATY REFERENČNÍCH TEXTŮ

REFERENČNÍ TEXTY JE TŘEBA ODEVZDAT TÝDEN PŘED TERMÍNEM ZKOUŠKY, NA KTERÝ BUDETE PŘIHLÁŠENI DO SYSTÉMU LMS MOODLE. BEZ ODEVZDÁNÍ REFERENČNÍHO TEXTU V ŘÁDNÉM ČASE NEBUDE MOŽNO KE ZKOUŠCE PŘISTOUPIT

- *diskutujte téma, nevysvětľujte pouze pojem, nahlížejte na témata z pohledu společenského a politického zázemí doby, vlivu na architekturu, nevypisujte své názory, nýbrž názory teoretiků, psychologů, architektů, vždy ozdrojované (citace, parafráze)*

témata:

Prostor

Fronésis

Etika

Teorie levicové avantgardy

Funkcionalistické teze a jejich vliv na architekturu 20. století

Fenomenologie v architektuře

Kritický regionalismus

Architektonický časoprostor

Idea a eidos poznání z díla

Dílo vybraného teoretika, architekta, psychologa a jeho vliv na architekturu:

Heidegger Martin

Scruton Roger

Panofsky Erwin

Aristoteles

Erich Fromm

Hans Jonas

Karsten Harries

Bruno Zevi

Christian Norberg Schulz

kolektivní bydlení

fenomenologie

gesamtkunstwerk

spojení arche-tect-ure

pojmy intuitivní a signativní

pojmy percepce a recepce

kongresy CIAM a **jejich vliv na vývoj arch.**

architektonická psychologická východiska architektury – lze se soustředit na jednoho z autorů: Carl

Gustav Jung, Erich Fromm, Hans Jonas, Christian Norberg-Schulz, Martin Heidegger, Karsten Harries, Edmund Husserl, Petr Rezek

charakteristika díla dle Vitruvia, Plotína nebo Aristotela

T.W. Adorno schéma masové kultury

Maslowova pyramida

Pojmy „metastrofé“ a „katastrofé“

3. Obvykle přednášená témata:

- **klasická a romantická východiska**, romantický řád; historizmus, (shrnutí), teorie Dlouhého století;
- **principy teorií 20 století**, východiska modernismu z kongresů CIAM, funkcionalismus, strukturalismus, konceptualismus, substanciální harmonie,
- další směry;
- architektonická psychologická východiska architektury – Carl Gustav Jung a Erich Fromm;
- **architektonický prostor jako fenomén a věcná souvislost**, intence a epoché prostor topologie z arch. gramatika, vztah díla a textu, fenomenologie,
- prostorová psychologie, Bruno Zevi a prostor v průběhu dějin, jak se dívat na architekturu;
- **vliv fenomenologie a prostorová teorie kultury**, opera a T.W. Adorno schéma masové kultury a Foucaultův poststrukturalismus, charakteristika díla dle Vitruvia, Plotína a Aristotela, smysl paměti.;
- **Ideace v architektuře** - Platónova úsečka, entelechie a dva druhy paměti architektury, Henri Bergson a „elan vital“;
- etika architektury, vztah hodnot a účelů, Hans Jonas
- **umění systému**, „techné“ a „netechné“, kýč, funkce nebo chaos, věcný fenomén a prostor, estetický objekt, smysl a význam díla, M. Heidegger Dílo a pravda, sochy a architektura;
- **základní architektonická schémata** – arché- tect-ure, plán a místo, teze – antiteze-synteze a synkreze, minulost a budoucnost;
- hobby versus techné, zákony „arché“ a autarkie, „umwelt“ architektury, mythos a logos, principy teorie a princip frónésis;

Dbejte na důkladné studium předkládaných materiálů a četbu doporučené literatury, neboť tento předmět je zároveň státnicovým předmětem.

4. Doporučená literatura KP (většina knih je dostupná v ústřední knihovně VŠB, Moravskoslezské vědecké knihovně, a jinde):

Klaus V. a kol. *Sto let od počátku první světové války*. Publikace 13/2014. Vyd.: Institut Václava Klause, Loužek M. (ed), Praha, 2014. 157 s. ISBN 978-80-87806-10-4.

Olivová V. *Dějiny první republiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000. 355 s. ISBN 80-7184-791-7

P. Fiala, J. Hanuš, *Katolická církev a totalitarismus v Českých zemích*, first ed., Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2001.

FROMM, Erich. *Mít nebo být?* Praha: Naše vojsko, 1992.

FROMM, Erich. *Anatomie lidské destruktivity: můžeme ovlivnit její podstatu a následky?* Přeložil Bedřich PLACÁK. Praha: Aurora, 2007. ISBN 978-80-7299-089-4.

ORWELL, George. *1984*. New York: Signet Classic, c1961. ISBN 0-451-52493-4.

FROMM, Erich. *Umění naslouchat*. Přeložil Jan LUSK. Praha: Aurora, 2000. ISBN 80-85974-85-1.

FROMM, Erich. *Umění být*. Přeložil Vlastislava ŽIHLOVÁ, přeložil Milan VÁŇA. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0225-9.

Erich Fromm. *Umění milovat*. Nakladatel: PORTÁL, s.r.o. ISBN: 978-80-262-0806-8

BEEK, Johan van de. *Raumplan versus Plan Libre: Adolf Loos - Le Corbusier*. Přeložil Petra OCELKOVÁ. Zlín: Archa, 2012. a *Architektura*, sv. 5. ISBN 978-80-87545-04-1.

Bruno Zevi. *Jak se dívat na architekturu*. Vydáno: 1966, Československý spisovatel

Teige, K. *De Stijl a holandská moderna* [on line]. Archiweb.cz, 14. 1. 2007 [cit. 19. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=2945&type=17>>

Teige, K. *Minimální byt a kolektivní dům* [on line]. Archiweb.cz, 15. 1. 2007 [cit. 19. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=2952&type=17>>

Teige, K. *Byt pro existenční minimum* [on line]. Archiweb.cz, 14. 1. 2007 [cit. 19. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=2944&type=17>>

Krejcar J. *Architektura transatlantických parníků*

<https://www.archiweb.cz/news/jaromir-krejcar-architektura-transatlantickych-parniku>

Kroha J. *věda a bydlení*

<https://www.archiweb.cz/news/jiri-kroha-veda-a-bydleni>

Žák L. *Malý byt*.

<https://www.archiweb.cz/news/ladislav-zak-maly-byt>

Žák L.: K. Teige – Nejmenší byt

<https://www.archiweb.cz/en/news/ladislav-zak-k-teige-nejmensi-byt>

Teige K. *Sovětský konstruktivismus*

<https://www.archiweb.cz/news/karel-teige-sovetsky-konstruktivismus>

Teige K. *K teorii konstruktivismu*

<https://www.archiweb.cz/news/karel-teige-k-teorii-konstruktivismu>

Teige K. *K nové architektuře*

<https://www.archiweb.cz/news/karel-teige-k-nove-achitecture>

Teige K. Konstruktivismus a likvidace umění

<https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/avantgarda/AVA2/32.pdf>

Obrtel V. Úvod k nekonstruktivismu

<https://www.archiweb.cz/news/vit-obrtel-uvod-k-nekonstruktivismu>

Říha J.K. Za reformu bydlení – Byt a jeho zařízení

<https://www.archiweb.cz/news/josef-karel-riha-za-reformu-bydleni-byt-a-jeho-zarizeni>

Říha J.K. Za reformu bydlení a stavby obytných domů

<https://www.archiweb.cz/news/josef-karel-riha-za-reformu-bydleni-a-stavby-obytnych-domu>

Kroha J. Sociologické fragmenty bydlení

<https://www.archiweb.cz/news/jiri-kroha-sociologicke-fragmenty-bydleni>

Krejcar J. Hygiena bytu

<https://www.archiweb.cz/news/jaromir-krejcar-hygiena-bytu>

Adolf Loos. Navzdory. Nakladatel: PRAGMA-Robert Nemeč, 2015. ISBN: 978-80-7349-442-1

Hans Jonas, Princip odpovědnosti: *Pokus o etiku pro technologickou civilizaci*. Nakladatel: Oikoymenh 1997

HARRIES, Karsten. *Etická funkce architektury*. Přeložil Martin POKORNÝ. V Řevnicích: Arbor vitae; V Praze, 2011. Texty o architektuře, sv. 6. ISBN 978-80-87164-97-6.

KUDĚLA, Jiří, Markéta SVOBODOVÁ a Miroslav ZELINSKÝ. Fenomén Bauhaus: příběh jedné školy. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2226-4.

SEDLÁČEK, Tomáš. *Ekonomie dobra a zla: po stopách lidského tázání od Gilgameše po finanční krizi*. 2. vyd. V Praze: 65. pole, 2012. ISBN 978-80-87506-10-3.

C. G. Jung. *Přítomnost a budoucnost*. Vydáno: 2019, Nadační fond Holar.

5. Doporučená literatura PH:

(doporučená a [povinná](#) pro VŠB_ TUOstrava, prof. Petr Hruša)

ADORNO, T. W.: *Schéma masové kultury*. Oikoymenh, Praha 2009

ARISTOTELES: *Etika Níkomachova*. Petr Rezek, Praha 1996

[ARISTOTELES, Magna moralia. Petr Rezek, Praha 2005](#) [BERGSON, H.: Hmota a paměť. Oikoymenh. Praha 2003](#)

DELEUZE, G.: *Foucault. Herrmann & synové*, Praha 2003

HARRIES K.: *Etická funkce architektury*. Arbor vitae, Praha 2011

[HEIDEGGER, M.: Věda, technika a zamyšlení. Oikoymenh, Praha 2004](#)

[HEIDEGGER, M.: Konec filosofie a úkol myšlení](#). Athenaeum Oxford 1985, reprint samizdatového vydání, distributor: Rozmluvy, 15 Broxholm Rd., London

[HERMACH, J. E.: Filosofie architektury. Triton. Praha 2001](#)

KANDINSKY, W.: *Bod – linie – plocha, Triáda*. Praha 2000

MONDRIAN, P.: *Lidem budoucnosti, studie k neoplasticismu*. Triáda, Praha 2002

[MORALES, I.: Topografie současné architektury-diference. Česká komora architektů, Praha 1999](#)

MRÁZ, M.: *Smyslové vnímání a čas v Aristotelově filosofii*. Filosofía, nakl. Filosof. Ústavu AV ČR, Praha 2001

NORBERG-SCHULZ, CH: *Intentions in Architecture*. Oslo 1963

NOSEK, J.: Funkcionalismus ve vědě a filosofii, *Filosofia*, nakl. Filosof. Ústavu AV ČR, Praha 2001
PATOČKA, J.: Negativní platonismus. 3. oprav. Oikoymenh, Praha 2007

PATOČKA, J.: Úvod do fenomenologické filosofie
PLÓTÍNOS.: Dvě pojednání o krásě. Nakladatelství Petr Rezek, Praha 1994

POPPER K. R., Popper Karl R: Bída historicismu. Oikoymenh, Praha 2000

[REZEK, P.: Architektonika a protoarchitektura. Jan Placák – Ztichlá klika a nakl. *Filosofia*, Praha 2009](#)
REZEK, P.: Tělo věc a skutečnost. 2 rozš. vyd. Jan Placák – Ztichlá klika a nakl. *Filosofia*, Praha 2010

[REZEK, P.: Husserlova věcnost. Jan Placák – Ztichlá klika a nakl. *Filosofia*, Praha 2009](#)
REZEK, P. K teorii plastičnosti. Triáda, Praha 2004
ROWE, C. Matematika ideální vily a jiné eseje. ERA, Brno 2007

[SCRUTON, R.: Estetické porozumění. Barrister & Principal – studio, Brno 2005](#)

SCRUTON, R.: Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře. Academia Praha 2002
ŠEVČÍK, M.: Aisthesis, Problém estetické události v myšlení E. Levinase, J.-F. Lyotarda a G. Deleuze a F. Guattariho. Pavel Mervart, Červený Kostelec 2013

[VAN DER LAAN, D.H.: Architektonický prostor. Patnáct naučení o povaze lidského bytí. Archa, Praha 2012](#)

VAŠÍČEK, Z.: Slavoj český & spol. (K výtvarnému dění, O architektuře...). Plus, Praha 2010
VAŠÍČEK, Z.: Podmínky volby. Triáda 2003 Praha
VAŠÍČEK, Z., MAYER, F.: Minulost a současnost, paměť a dějiny. Triáda Brno – Praha 2008

VESELÝ, D. Architektura ve věku rozdělené reprezentace, problém tvořivosti ve stínu produkce. Academia Praha 2008
VOPĚNKA, P. Úhelný kámen evropské vzdělanosti a moci. Souborné vydání rozprav s geometrií. Práh. Praha 2000

ZATLOUKAL, P. Příběhy z dlouhého století. Muzeum umění Olomouc a Památkový ústav v Brně, Brno 2002

6. Okruhy témat (otázky):

prostor z hlediska vazby na jeho pojetí (kolaterální, kokrelativní, komplementární);
- prostor v průběhu dějin (Bruno Zevi a kreslení a výklad možného vnímání prostoru na schématu pudirydu baziliky sv. Petra v Římě);
- prostorová kognice z hlediska psychologie (kniha prof. J. Horáčka, C. Höschla, L. Kesnera, F. Špaiela et al, Mozek a jeho člověk, mysl a její nemoc);
- prostor odvozený od struktury stavby (tektonicky a stereotomní);
- veřejný prostor a věcnost (ve smyslu Věc, místo, čas např. z mé habilitační práce);
- věci římského práva (res extra...);
- entelechie a chorismus a prostor;
- fenomenologické východisko prostoru a věcnéh řešení, epoché v architektuře (Husserl, Patočka, věc v ariginále a pojem, fenomén - "džbán" jako analogie podle M. Heideggera);
- architektura ve smyslu jejího o
prazákladu (archi - tect - ure);

Pak je zde spíše pro filosofické uvažování:

- fronésis a perfektní (praktická moudrost v pojetí klasickém a modernistickém);
- urbanismus a paměti hodné hodnoty v památkách a krajině;

- psychologie vztažená k architektuře (S. Freud, E. Fromm, G. Jung);
- princip odpovědnosti (Hans Jonas -etika pro technickou civilizaci, pojmy princip, dějiny, Emmanuel Lévinas - aisthésis
- zvyk a konvence (Arist. 1179b24, F. Ravaisson, O zvyku);
- Logos a dialogos (Platonovy dialogy, zejména Tilmaios);
- umění systému a různé stupně jednoty (guláš, balík, útek; kuchařství versus lékařství, kosmetika vs. gymnastika, sofistika vs. zákonodár. , rétorika vs. soudnictví);
- hobby versus techné architektury;
- pravdivost architektury (podle pojmů “alétheia”, “hypojeinenon”, “substance” a “akcidence”);
- srovnání analýzy, syntézy a fenoménu sykreického přístupu (schéma a téma architektury / réma);
- techné a netechné (MYTHOS a LOGOS, eisthesis);
- Platón a pozvání jako noesis skrze umění (Platónova úsečka, Platónulv trojúhelník, zkušenosti z anamnesis a methexis);
- hodnoty architektury (timokracie v památkovém smyslu a timokratická rovnováha);
- klasické hodnoty jako předpoklad profese (proporce, Fibonačiho řada, atd.);
- geometrický základ veřejného prostoru a jeho timokratický smysl;

A pak ze standardní teorie architektury, co musíte jako i jinde na fakultách vědět jsou architektonické “ismy” 20. stol:

- funkcionalismus
- konstruktivismus
- neoplasticismus
- brutalismus
- strukturalismus
- futurologismus
- High tech
- moderní klasicismus
- kontextualismus
- kritický regionalismus
- gronetrický strukturalismus
- konceptualismus
- minimalismus

7. Průběh zkoušky

Zkouška probíhá nejdříve jako písemná příprava zadaného tématu zkoušejícím (1 hod), přihlášení studenti k termínu se připravují společně.

Poté se přistoupí k ústní části zkoušky před dva zkoušející (prof. Petr Hrůša, dr. Klára Palánová), nejdříve student dostane zpětnou vazbu k referenčnímu textu, případná rozprava nad ním, rozprava nad zadaným tématem vypracovaným v přípravě, dotaz na přečtenou doporučenou literaturu.

Předpokladem úspěšného složení zkoušky je nejen „naučení“ se daných témat, nýbrž jejich „studium“ tak, aby byl student schopen o nich uvažovat, hovořit, přemýšlet a diskutovat.